

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri

İnsan Hakları Yorumu:

LGBTİ çocukların güvenliğe ve eşitliğe hakkı var

Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin İnsan Hakları Yüksek Komiseri Nils Muižnieks, 2 Ekim 2014 tarihinde yayımladığı İnsan Hakları Yorumu'nda eşcinsel, biseksüel, trans ve interseks çocukların durumuna odaklandı. Söz konusu metni Kaos GL Derneği Türkçe'ye çevirdi.

Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks (LGBTİ) çocuklar sıklıkla okulda, evde ve sosyal medyada zorbalığın ve şiddetin mağduru olmaktadır. Bu durum, sağlıklarını ciddi şekilde etkilemektedir ve kişisel kimliklerinin açıklığı önünde engel teşkil etmektedir. LGBTİ* çocuklar, tüm çocuklar gibi, insan haklarını kullanma ve topluma tam katılım sağlama adına güvenli bir ortam talep etme hakkına sahiptirler.

Zorbalığa verilen karşılıklar

AB Temel Haklar Ajansı tarafından (FRA) yürütülen bir araştırmaya göre, araştırmaya katılan LGBT kişilerin en az %60'ı cinsel yönelimlerinden veya cinsiyet kimliklerinden ötürü okulda olumsuz yorumlara veya uygulamalara şahsen maruz kalmıştır. Anketi yanıtlayanların %80'i, bir okul arkadaşlarının LGBT olarak algılanması sonucunda, ona yönelik olumsuz yorumlar veya uygulamaların ortaya konulduğuna şahit olmuştur. LGBT öğrencilere yönelik olumsuz davranışların sıklığı göz önünde bulundurulursa, araştırma sonuçlarına göre üç LGBT çocuktan ikisinin okuldayken LGBT kimliklerini saklı tuttuğunu görmek hiç de şaşırtıcı değildir.

Bu, kabul edilebilir bir durum değildir. Bu durum, LGBTİ çocukların üzerine çok ağır bir yük yüklemektedir ve bu çocukların birçoğunda intihar davranışı riski yüksektir. İrlanda'da yapılan bir araştırmada, 25 yaşında veya daha genç LGBT katılımcılardan oluşan yanıtlayıcı grubun yarısından fazlası, hayatlarına son vermeyi ciddi anlamda düşündüğünü belirtmiştir. Zorbalığın LGBTİ çocukların eğitimdeki başarı oranlarını etkilediği oldukça açıktır. Zorbalık, LGBTİ çocukların, ulaşılabilir en yüksek sağlık standardını kullanma hakları ve ayrımcılık olmadan eğitim alma hakları önünde engel teşkil etmektedir.

Okullar bütün öğrenciler için güvenli birer ortam olmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, eğitime yönelik düzenlemelerde yer alan homofobik ifadelerin Avrupa Sözleşmesi'nin özgür ifade maddelerince korunmadığını açıkça belirtmiştir. Homofobik ve transfobik tehditlere karşı koymak için, okulların ve eğitim otoritelerinin sürekli ve odaklanmış bir dikkat göstermeleri gerekmektedir. UNESCO ve Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel ve Kuir Gençler ve Öğrenciler Örgütü (IGLYO), verilebilecek etkili karşılıklara dair ayrıntılı bir rehber hazırlamıştır. İrlanda, somut bir eylem

planının yanında, okullarda homofobik ve transfobik zorbalığın üzerine giden yasal düzenlemeler ve zorunlu politikalar uygulamaya koymuştur.

Bilgi edinme hakkı

Çocuklar, cinsellik ve cinsiyet çeşitliliği konularında gerçeklere dayalı bilgiler alma hakkına sahiptir. Zorbalık karşıtı çalışmalar eşitlik, cinsiyet ve cinsellik eğitimleriyle de desteklenmelidir. BM Eğitim Hakkı Özel Raportörü, çocukların cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı hiçbir ayırım olmaksızın kapsamlı bir cinsel eğitim alması gerektiğinin altını çizmiştir. Okullarda, cinsiyet ve cinsellik üzerine kalıp yargılar sorgulanmalıdır. Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, “özellikle heteroseksüellik dışındaki yönelimlerin tanımlanması ve betimlenmesi konusunda açıkça önyargılı, ayrımcı ve alçaltıcı” eğitim malzemelerine referans vererek, bunların Avrupa Sosyal Hakları Sözleşmesi'ni ihlal ettiği kararına varmıştır.

Çocukları koruma düşüncesi, bazen çocukların LGBTİ kişilerle ilgili bilgilere erişiminin engellenmesine yönelik görüşlere yol açmaktadır. Venedik Komisyonu, söz konusu görüşlerin Avrupa Mahkemesi'nce talep edilen asli gereklilikler ve orantılılık testlerini geçemediğinin altını çizmiştir. LGBTİ kişilere karşı olumlu davranış sergilenmesi gerekliliğini savunan bilgilerinin yayılımının çocuklar üzerinde ters etki yarattığına dair hiçbir kanıt yoktur. Hatta tam tersine, cinsellik ve cinsiyet çeşitliliğini öğrenmeleri çocukların yararınadır.

Aile ve evsizlik

Çok sayıda LGBTİ çocuk kendi aileleri içinde önyargıya ve şiddete maruz kalmaktadır. LGBTİ çocuğu kabullenme birçok ebeveyn ve aile üyesi için hala oldukça zordur. FRA tarafından yapılan araştırmaya göre, genç yetişkinlerin %35'i LGBT olmaları konusunda ailelerine açık değildirler. Karadağ'da LGBTİ bireyler için kurulmuş bir sosyal merkez ve barınağı ziyaret ettim ve orada aileleri tarafından reddedilip evden ayrılmak zorunda bırakılmış genç bireylerle tanıştım. Tesisini işleten STK aileler ve LGBTİ bireyler arasında aracılık yapmaya çalışıyordu ve bazı vakalarda ailelerle uzlaşmaya varmıştı.

Ailelerinden ayrılmak zorunda bırakıldıklarında, genç LGBTİ kişiler yüksek oranda evsiz kalma riski taşırlar. İngiltere'de yapılan bir araştırma, evsiz gençlerin %25'inin LGBT gençler olduğunu ortaya koymaktadır. Mevcut ekonomik krizler ise, gençlerin iş ve barınak bulmalarını daha da zor hale getirmiştir. LGBTİ gençler ailelerinin desteğine güvenemedikleri zaman, uzun vadede marjinalleşmektedirler ve bu da sağlıklarını tehlikeye atmaktadır. İngiltere'deki Albert Kennedy Vakfı genç LGBTİ kişilere, sosyal ve mesleki desteğin yanı sıra, hem kısa vadeli barınma hem de kalıcı konaklama hizmetleri sunmaktadır. Evsizler için belediye ve devlet destekli hizmetler sunan kurumlar, evsiz LGBTİ gençleri hoş karşılamaya da ayrıca çaba göstermelidirler.

Özerklik (kendini belirleme) hakkı

Trans ve interseks çocuklar, kendilerini belirleme haklarını kullanırlarken özel sorunlarla yüzleşmektedirler. Trans gençler, yetişkin olmayan kişiler olarak translara özel sağlık ve destek

hizmetlerine ulaşmakta sorun yaşarlarken, interseks çocuklar, sıklıkla, doğumlarının hemen ardından, kendi onamları olmaksızın, o geri dönüşsüz "normalleştirme" tedavilerine maruz bırakılmaktadırlar. Trans ve interseks çocukların cinsiyetlerinin veya cinselliklerinin yasal olarak tanınması hala birçok ülkede çok büyük bir sorun olmaya devam etmektedir. Çocuklar hak sahibi kişilerdir ve onları ilgilendiren konularda karar verilirken onların da dinlenmesi gerekmektedir. Cinsiyet tayini tedavileri, kişinin tamamen bilgilendirilmesinin ve onayının alınmasının ardından uygulanmalıdır.

LGBTİ çocuklarının birçok ortak problemi vardır. "2020 için Vizyon"larında, Finlandiya'daki trans ve interseks gençler güvenli bir çevrede büyüme hakkına ve bilgi edinme hakkına yüksek öncelik verilmiştir. Buna ek olarak "toplumun eşit bireyleri olarak yasal güvence altına alınmış yaşam hakkı" konusuna da vurgu yapılmıştır ve kapsamlı bir eşit muamele yönetmeliği talebinde bulunulmuştur.

Güçlendirme ve koruma

Geleceğe dönük vizyon, bugünün gerçekliği olmalıdır. LGBTİ çocukları korumak ve güçlendirmek zaten hükümetlerin görevidir. Çocukların görüşlerine saygı gösterme ve çocukların çıkarlarını koruma BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde açıkça vurgulanmıştır. İnsan hakları, hiçbir ayrımcılık olmadan, LGBTİ çocukları da eşit şekilde kapsamaktadır.

LGBTİ çocuklar hayatın tüm alanlarında katılımçılık haklarını kullanabilmelidirler. Bilgiye erişim, katılımı ve karar vermeyi mümkün kılan temel koşuldur. Aynı zamanda LGBTİ çocuklar evde, okullarda, internette, sporda ve kamuya açık alanlarda şiddete ve zorbalığa karşı korunmalıdırlar. Çocuk koruma hizmetleri, çocuklarla ilgili sorunlara bakan yetkililer ve polis, LGBTİ çocuklara da yardımcı olabilmek adına özel çaba sarf etmelidirler. Hükümetler, LGBTİ çocukların güvenliğini ve eşitliğini iyileştirmek için gereken adımları sistematik olarak atmalıdırlar.

Nils Muižnieks

* Bu İnsan Hakları Yorumu, 18 yaşının altındaki lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks çocukları kapsamaktadır. Metinde referans verilen araştırmaların özellikle interseks kişileri içermemesi durumunda, "LGBT" kısaltması kullanılmıştır.

Metnin orijinaline <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/lgbti-children-have-the-right-to-safety-and-equality> adresinden erişilebilir.

Resmi olmayan bu Türkçe çeviriyi Kaos GL Derneği hazırlamıştır.